

ความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของการให้คุณค่าในการท่องเที่ยวโดยชุมชนที่มีอิทธิพล ต่อความยั่งยืนในการท่องเที่ยวโดยชุมชนในจังหวัดเชียงใหม่

The Causal Relationship of Valuing Community-Based Tourism Affecting the Sustainability of Community-Based Tourism in Chiang Mai Province

เดชวิทย์ นิลวรรณ^{1*} บังอร ฉัตรรุ่งเรือง¹ อาชวิน ใจแก้ว¹ ศุภชัย มุกดาสนิท¹

Dejawit Nilwan^{1*} Bung-on Chartrungruang¹ Ardchawin Jaikaew¹ Supachai Mukdasanit¹

¹คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่

¹Faculty of Management Science, Chiangmai Rajabhat University

E-mail: dejawit_nil@cmru.ac.th

Received: 25 กันยายน 2566

Revised: 5 เมษายน 2567

Accepted: 24 สิงหาคม 2566

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความสัมพันธ์เชิงสาเหตุระหว่างปัจจัยของการให้คุณค่าในการท่องเที่ยวโดยชุมชนที่มีอิทธิพลต่อความยั่งยืนในการท่องเที่ยวโดยชุมชนในจังหวัดเชียงใหม่ ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ นักท่องเที่ยวในจังหวัดเชียงใหม่ โดยใช้การสุ่มตัวอย่าง จำนวน 400 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถาม สถิติที่ใช้วิเคราะห์ข้อมูล คือ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และเทคนิคการวิเคราะห์ความสัมพันธ์เชิงสาเหตุ ผลการวิจัย พบว่า ปัจจัยของการให้คุณค่าในการท่องเที่ยวโดยชุมชนที่มีอิทธิพลต่อความยั่งยืนในการท่องเที่ยวโดยชุมชนในจังหวัดเชียงใหม่ ตัวแปรที่มีอิทธิพลเชิงบวก ได้แก่ ปัจจัยด้านการเติบโตทางเศรษฐกิจ ปัจจัยด้านมนุษยวิทยา ปัจจัยด้านการอนุรักษ์ธรรมชาติ ปัจจัยด้านคุณค่าทางสังคม และปัจจัยด้านการพัฒนาชุมชนในท้องถิ่น โดยปัจจัยด้านการเติบโตทางเศรษฐกิจมีอิทธิพลมากที่สุดต่อความยั่งยืนในการท่องเที่ยวโดยชุมชนในจังหวัดเชียงใหม่ อย่างไรก็ตาม ยังพบว่ามีตัวแปรที่มีอิทธิพลเชิงลบ ได้แก่ ปัจจัยด้านนิเวศนิยมและปัจจัยด้านนักท่องเที่ยว แสดงให้เห็นว่าความยั่งยืนในการท่องเที่ยวโดยชุมชนในจังหวัดเชียงใหม่ต้องพึ่งพาการเติบโตทางเศรษฐกิจ ขณะเดียวกันก็ต้องให้ความสำคัญกับการสร้างจิตสำนึกในการดูแลรักษาสิ่งแวดล้อมควบคู่กับประสบการณ์การเรียนรู้วิถีชีวิตความเป็นอยู่แบบคนท้องถิ่น และคุณค่าทางสังคมของชุมชนท้องถิ่น ซึ่งปัจจัยเหล่านี้ล้วนเป็นหัวใจสำคัญของการท่องเที่ยวโดยชุมชนที่ยั่งยืน

คำสำคัญ: การท่องเที่ยวโดยชุมชน, การให้คุณค่าในการท่องเที่ยวโดยชุมชน, ความยั่งยืนในการท่องเที่ยว

* Corresponding Author

ABSTRACT

The aim of this study was to examine the causal relationship between the value factors in community-based tourism that influence their sustainability in Chiang Mai province. The study's population and sample included tourists in Chiang Mai, with a random sample of 400 participants. Questionnaires were used as the research tool, and data analysis involved mean, standard deviation, and causal relationship techniques. The study found that factors contributing positively to the sustainability of community-based tourism in Chiang Mai included economic growth, anthropology, nature conservation, social value, and local community development, with economic growth having the most significant impact. However, the study also identified negative influences from environmentalism and tourist factors. The findings suggest that sustainability in community-based tourism in Chiang Mai must be driven by economic growth while emphasizing environmental protection awareness, local cultural experiences, and the social value of the community. These elements are crucial for sustainable tourism development.

Keywords: Community-Based Tourism, Valuing Community-Based Tourism, Sustainable Tourism

บทนำ

อุตสาหกรรมท่องเที่ยวเป็นอุตสาหกรรมแห่งความหวังที่สร้างรายได้และทำให้เศรษฐกิจประเทศไทยให้เติบโตไม่แพ้ภาคการเกษตรหรืออุตสาหกรรมอื่นๆ มีความสำคัญในการขับเคลื่อนต่อระบบเศรษฐกิจของไทยมาอย่างต่อเนื่อง ถึงแม้ว่าอัตราการขยายตัวของนักท่องเที่ยวจะหดตัวเนื่องจากมีเหตุการณ์ไม่ปกติ เช่น โรคระบาด ภัยธรรมชาติ และสถานการณ์ทางการเมือง เป็นต้น ตัวอย่างเช่น สถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อโควิด-19 ทำให้อุตสาหกรรมการท่องเที่ยวซบเซาลง แต่เมื่อเหตุการณ์กลับเข้าสู่ภาวะปกติ ภาคการท่องเที่ยวก็สามารถฟื้นตัวได้อย่างรวดเร็ว ซึ่งในช่วงครึ่งปีแรกของปี 2565 การเดินทางท่องเที่ยวของคนไทยมีอัตราการเติบโตร้อยละ 142.33 และนักท่องเที่ยวต่างชาติเดินทางเข้ามาท่องเที่ยวในประเทศไทย เพิ่มขึ้นร้อยละ 5,042.41 เมื่อเทียบกับช่วงเดียวกันของปีก่อน (กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา, 2566) โดยในปี 2566 การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย (ททท.) ได้ตั้งเป้าหมายภาพรวมรายได้กลับมาไม่ต่ำกว่า 2.38 ล้านล้านบาท (กรุงเทพธุรกิจ, 2566) จากแนวโน้มเศรษฐกิจไทยปี 2566 คาดว่าจะขยายตัวในช่วงร้อยละ 2.7-3.7 โดยมีปัจจัยสนับสนุนที่สำคัญจากการฟื้นตัวของภาคการท่องเที่ยว (สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2566)

ทั้งนี้อุตสาหกรรมท่องเที่ยวได้ขยายอาณาเขตของกิจกรรมทางเศรษฐกิจเข้าไปวิถีชีวิตของชุมชนมากขึ้น การท่องเที่ยวไม่ได้กระจุกตัวอยู่ในเมืองใหญ่ หากมีการกระจายตัวสู่ชุมชน ส่งผลให้ท้องถิ่นหลายแห่งตั้งรับการมาถึงของนักท่องเที่ยว นำการท่องเที่ยวมาเป็นเครื่องมือในการพัฒนาเศรษฐกิจและคุณภาพชีวิต จึงได้เกิดแนวความคิดการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน เกิดเป็นการท่องเที่ยวทางเลือกที่หลากหลายหนึ่ง ซึ่งในนั้นคือ “การท่องเที่ยวโดยชุมชน” เพื่อให้เกิดความสมดุลระหว่างการอนุรักษ์และการพัฒนา ที่เสริมสร้างความสัมพันธ์

ระหว่างนักท่องเที่ยวและชุมชนท้องถิ่น โดยชุมชนมีบทบาทในการกำหนดทิศทางการบริหารจัดการโดยชุมชนเอง ซึ่งปัจจุบันกำลังได้รับความนิยมเป็นหนึ่งในกระแสการท่องเที่ยวแบบนิยมท้องถิ่น (Localism) เพื่อให้นักเดินทางได้สัมผัสมรดกของชุมชนท้องถิ่น แนวทางปฏิบัติทางวัฒนธรรม และทรัพยากรธรรมชาติอย่างแท้จริง เป็นสะพานเชื่อมระหว่างชุมชนกับนักท่องเที่ยวในการแลกเปลี่ยนเรียนรู้วิถีชีวิต เข้าใจความต่างทางวัฒนธรรม สร้างความภาคภูมิใจของคนในท้องถิ่น และก่อให้เกิดความยั่งยืนในการท่องเที่ยว (การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย, 2561)

จากการฟื้นตัวกลับมาของอุตสาหกรรมท่องเที่ยว พฤติกรรมการท่องเที่ยวและความคาดหวังของนักท่องเที่ยวมีการเปลี่ยนแปลงไป จากรายงานของศูนย์วิจัยกสิกรไทย (2565) เกี่ยวกับพฤติกรรมและรูปแบบการท่องเที่ยวได้เปลี่ยนไป โดยนักท่องเที่ยวต้องการหาประสบการณ์ สัมผัสวัฒนธรรม และวิถีชีวิตความเป็นอยู่แบบคนท้องถิ่น (Living and Eat Like a Local) ระหว่างการเดินทาง ซึ่งส่วนหนึ่งเป็นอิทธิพลจากข้อมูลที่มีชาวต่างชาติที่มาเที่ยวเมืองไทยหรือคนไทยมีการรีวิวตามเครือข่ายสังคมออนไลน์ โดยนักท่องเที่ยวมักนิยมเดินทางเป็นกลุ่มเล็กๆ ค้นหาประสบการณ์และกิจกรรมที่ไม่เหมือนใคร จึงเป็นโอกาสของจังหวัดเชียงใหม่ในการคิดทบทวนเกี่ยวกับการพัฒนาการท่องเที่ยวที่ยั่งยืน เนื่องจากจังหวัดเชียงใหม่เป็นเมืองที่มีความสำคัญทางด้านวัฒนธรรม มีความอุดมสมบูรณ์ของทรัพยากรธรรมชาติ มีสถานที่ท่องเที่ยวที่ดึงดูดความประทับใจกับเอกลักษณ์และวัฒนธรรมพื้นเมืองที่หลากหลาย ตลอดจนประเพณีท้องถิ่นที่สะท้อนให้เห็นถึงเสน่ห์และอัตลักษณ์ของจังหวัดเชียงใหม่ โดยเฉพาะประสบการณ์ที่มีเอกลักษณ์เฉพาะถิ่นที่นักท่องเที่ยวได้รับ ทั้งนี้งานศึกษาวิจัยส่วนใหญ่ยังมุ่งเน้นไปที่ตัวชุมชนและการอนุรักษ์ระบบนิเวศ แทนที่จะเป็นความต้องการและความเข้าใจของนักท่องเที่ยว (Grilli, Tyllianakis, Luisetti, Ferrini, & Turner, 2021; Navrud & Strand, 2018) ในการรับรู้ถึงคุณค่าในการท่องเที่ยวโดยชุมชน ซึ่งจะเป็นการกระตุ้นให้เกิดการตัดสินใจที่จะกลับมาเยือนอีกครั้ง โดยใช้กระแสการบอกต่อจากคนรู้จัก (word-of-mouth) หรือการบอกเล่าจากประสบการณ์จริง (Testimonial) (การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย, 2561)

ดังนั้นผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาความสัมพันธ์เชิงสาเหตุระหว่างปัจจัยของการให้คุณค่าในการท่องเที่ยวโดยชุมชนของนักท่องเที่ยว เพื่อนำไปสู่การขับเคลื่อนการพัฒนาการท่องเที่ยวโดยชุมชนให้มีทิศทางที่ชัดเจน และก่อให้เกิดความยั่งยืนในการท่องเที่ยวโดยชุมชนของประเทศไทยต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อศึกษาความสัมพันธ์เชิงสาเหตุระหว่างปัจจัยของการให้คุณค่าในการท่องเที่ยวโดยชุมชนที่มีอิทธิพลต่อความยั่งยืนในการท่องเที่ยวโดยชุมชนในจังหวัดเชียงใหม่

การทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

แนวคิดการท่องเที่ยวโดยชุมชน

การท่องเที่ยวโดยชุมชนมีความสำคัญในตลาดการท่องเที่ยวโลกเป็นระยะเวลายาวนาน ช่วงทศวรรษที่ 1970 ได้มีการตระหนักถึงผลกระทบเชิงลบของการท่องเที่ยวมวลชน (Mass Tourism) ต่อสิ่งแวดล้อมและสังคม ก่อให้เกิดมลพิษ การทำลายทรัพยากรธรรมชาติ และวัฒนธรรมพื้นเมืองถูกกลืนหายไป จากการดึงดูดนักท่องเที่ยวจำนวนมาก เน้นการตอบสนองความต้องการด้านความสะดวกสบายของนักท่องเที่ยว และเน้นการสร้างรายได้ทาง

เศรษฐกิจเป็นหลัก (Murphy, 1985) ชุมชนท้องถิ่นจึงมีความต้องการพัฒนาการท่องเที่ยวในรูปแบบใหม่ที่สามารถตอบสนองความต้องการในการท่องเที่ยวที่ยั่งยืน มีส่วนร่วมมากขึ้นของชุมชนท้องถิ่น และลดผลกระทบต่อชุมชนท้องถิ่น จึงเกิดแนวคิดการท่องเที่ยวโดยชุมชนขึ้น

การท่องเที่ยวโดยชุมชนเป็นทางเลือกใหม่ของรูปแบบการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน ที่สร้างประสบการณ์การท่องเที่ยวแบบใหม่ให้แก่ผู้เยี่ยมชมเยือน เข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมของชุมชนท้องถิ่น และเป็นประโยชน์ต่อการดูแลรักษาสิ่งแวดล้อมหรือธรรมชาติที่เป็นแหล่งท่องเที่ยว (Richards & Wilson, 2006) เป็นเครื่องมือของการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและวิถีชีวิตของท้องถิ่น โดยการจัดการท่องเที่ยวอย่างสมดุล ส่งผลให้ประโยชน์ต่างๆ ที่ได้จากการท่องเที่ยวจะย้อนคืนมาสู่ชุมชนและท้องถิ่น (ดร.ชนิ เอมพันธุ์, 2550) สามารถสร้างรายได้ เกิดการจ้างงาน มีการพัฒนาต่อยอดผลิตภัณฑ์ท้องถิ่น นำไปสู่เศรษฐกิจชุมชนที่เข้มแข็งได้อย่างยั่งยืน (พิมพ์ลภัส พงศกรรังศิลป์, 2557) โดยมีการกำหนดทิศทางการท่องเที่ยวโดยสมาชิกในชุมชน จัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนเพื่อชุมชน และชุมชนเจ้าของแหล่งท่องเที่ยวมีบทบาทเป็นเจ้าของมีสิทธิ์ในการจัดการดูแลเพื่อให้เกิดการเรียนรู้แก่ผู้มาเยือน (พจนา สวนศรี และสมภพ ยี่จ่อหอ, 2556) นอกจากนี้ Lee (2009) ได้ประเมินนักท่องเที่ยวในชุมชนทาโอมิของไต้หวัน โดยระบุว่าบริการภาพลักษณ์ และการตีความจุดหมายปลายทางเป็นตัวพยากรณ์ที่สำคัญของความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวและพฤติกรรมในอนาคตของนักท่องเที่ยวในชุมชน

การให้คุณค่าในการท่องเที่ยวโดยชุมชน

การทำความเข้าใจคุณลักษณะของจุดหมายปลายทางอาจมีความสำคัญในมุมมองของนักเดินทาง เช่น การเปรียบเทียบคุณลักษณะของปลายทางและคุณลักษณะเหล่านี้มีอิทธิพลอย่างมีความหมายต่อการสร้างภาพลักษณ์ของจุดหมายปลายทาง (Kim, 2014) ซึ่งการให้ความสำคัญกับคุณค่าในประสบการณ์ของนักท่องเที่ยวที่ได้รับจากจุดหมายปลายทาง CBT จะกระตุ้นให้เกิดความตั้งใจที่จะกลับมาเยือนอีกครั้งในเชิงบวกและการบอกต่อ จึงจำเป็นต้องมีความเข้าใจถึงมุมมองของนักท่องเที่ยวที่มีต่อการให้คุณค่าในการท่องเที่ยวโดยชุมชน ทั้งนี้อาจมีความหลากหลายในมุมมองที่นักท่องเที่ยวเข้าใจและปฏิบัติต่อการท่องเที่ยวโดยชุมชน ได้แก่ ด้านมานุษยวิทยา ด้านนิเวศนิยม ด้านเศรษฐกิจ ด้านการอนุรักษ์ธรรมชาติ ด้านนักท่องเที่ยว ด้านการพัฒนาชุมชนในท้องถิ่น และด้านคุณค่าทางสังคม

ด้านมานุษยวิทยา เป็นมุมมองของนักท่องเที่ยวในการท่องเที่ยวโดยชุมชน เกี่ยวกับการท่องเที่ยววิถีชุมชน เพื่อเพิ่มความเข้าใจและประสบการณ์ท้องถิ่น เช่น ความเป็นอยู่ของชุมชน ภูมิปัญญา และตลาดการค้า เป็นต้น ในการศึกษาแรงจูงใจในการท่องเที่ยว (Poria, Reichel, & Brian, 2006; Richards, 2002; Sharpley, & Sundaram, 2005) เสนอแนะว่าหนึ่งในแรงจูงใจที่โน้มน้าวให้ผู้คนเดินทาง คือ การตอบสนองความต้องการที่จะได้รับความรู้และความเข้าใจใหม่เกี่ยวกับจุดหมายปลายทาง (โดยเฉพาะในด้านภูมิศาสตร์ ประวัติศาสตร์ ภาษา และวัฒนธรรม) และการศึกษาของ Tung and Ritchie (2011) พบว่า การพัฒนาทางปัญญาเป็นหนึ่งในองค์ประกอบที่สำคัญที่สุด เมื่อใดที่ผู้มาเยือนได้รับประสบการณ์ความรู้ใหม่ ๆ เกี่ยวกับจุดหมายปลายทาง ประสบการณ์เหล่านี้จะเป็นประสบการณ์ที่น่าจดจำที่สุดในชีวิต

ด้านนิเวศนิยม เป็นมุมมองของนักท่องเที่ยวในการท่องเที่ยวโดยชุมชน เกี่ยวกับการท่องเที่ยวธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมที่เกี่ยวข้องกับระบบนิเวศ ซึ่งต้องมีความเข้าใจรูปแบบปฏิสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับ

สิ่งแวดล้อมที่อยู่เบื้องหลังรูปแบบการท่องเที่ยว โดยมีกระบวนการเรียนรู้ร่วมกันของผู้ที่เกี่ยวข้องภายใต้การจัดการอย่างมีส่วนร่วมของท้องถิ่น เพื่อมุ่งเน้นให้เกิดจิตสำนึกต่อการรักษาระบบนิเวศอย่างยั่งยืน (กรมการท่องเที่ยว, 2557) มุ่งเน้นการสร้างความรู้ด้านการอนุรักษ์และการกระตุ้นความรับผิดชอบของนักท่องเที่ยวให้มีต่อแหล่งท่องเที่ยว (ประชิด สกฤณพัฒน์, วิมล จิโรพันธุ์ และอุดม เขยกิจวงศ์, 2554).

ด้านเศรษฐกิจ เป็นมุมมองของนักท่องเที่ยวในการท่องเที่ยวโดยชุมชน เกี่ยวกับการลักษณะการได้รับผลประโยชน์ในเชิงเศรษฐกิจของชุมชน ช่วยให้ชุมชนได้มีอาชีพเสริมที่เกิดจากการจัดสรรทรัพยากรในพื้นที่ให้เกิดมูลค่าและประโยชน์สูงสุด มีการกระจายรายได้สู่ชุมชนเจ้าของแหล่งท่องเที่ยวอย่างเป็นธรรม สร้างงาน สร้างรายได้กับประชาชนในแหล่งท่องเที่ยว (วิระพล ทองมา, 2559) และชุมชนมีรายได้เพิ่มขึ้นจากการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชน (วรรณวิมล ภู่นาค, 2558) นำมาซึ่งความเป็นอยู่ที่ดี เช่น การใช้ประโยชน์จากธรรมชาติผ่านการท่องเที่ยว การให้ความสำคัญกับการดำรงอยู่ของธรรมชาติ และราคากับความคุ้มค่า เป็นต้น

ด้านการอนุรักษ์ธรรมชาติ เป็นมุมมองของนักท่องเที่ยวในการท่องเที่ยวโดยชุมชน เกี่ยวกับการกระทำเพื่อปกป้องและรักษาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ด้วยการสนับสนุนกิจกรรมการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม โดย Mayo and Craig (1995) ได้เน้นความสำคัญของการจัดการทรัพยากรอย่างยั่งยืน ลดละการใช้ น้ำมัน เชื้อเพลิง อนุรักษ์พันธุ์พืชพื้นบ้าน และจัดการท่องเที่ยวให้สอดคล้องกับธรรมชาติแวดล้อมอย่างแท้จริง เช่น การอนุรักษ์ธรรมชาติ สัตว์ป่า การจัดการขยะ เป็นต้น

ด้านนักท่องเที่ยว เป็นมุมมองของนักท่องเที่ยวในการท่องเที่ยวโดยชุมชน เกี่ยวกับการกำกับพฤติกรรมในการท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวผ่านกิจกรรมต่าง ๆ รวมทั้งการสร้างการเรียนรู้และประสบการณ์แก่ผู้ที่มาเยือนในชุมชน (Lucchetti & Font, 2013) โดยอาศัยการมีส่วนร่วมผ่านกิจกรรมเชิงสร้างสรรค์เกิดการเชื่อมโยงกันระหว่างกิจกรรม ระยะเวลา และระยะทาง ตลอดจนความต้องการของนักท่องเที่ยว เพื่อก่อให้เกิดประสบการณ์การเรียนรู้ร่วมกันทั้งจากเจ้าบ้านและนักท่องเที่ยวผู้มาเยือน (กนกกานต์ แก้วนุช, 2563) เช่น กิจกรรมให้ความรู้/สื่อความหมาย กิจกรรมสันตนาการ การวิจัยทางวิทยาศาสตร์ กิจกรรมเชิงอนุรักษ์ที่ส่งเสริมประสบการณ์การท่องเที่ยวและความปลอดภัย เป็นต้น

ด้านการพัฒนาชุมชนในท้องถิ่น เป็นมุมมองของนักท่องเที่ยวในการท่องเที่ยวโดยชุมชน เกี่ยวกับการเสริมสร้างชุมชนเข้มแข็ง การร่วมมือกันของคนในชุมชน สะท้อนให้เห็นถึงความต้องการทางสังคมและทางเศรษฐกิจของท้องถิ่น (Preston, 2013) โดยเฉพาะการมีส่วนร่วมของคนในชุมชนเป็นเรื่องสำคัญที่มีความซับซ้อนสำหรับการท่องเที่ยวโดยชุมชนที่จะประสบความสำเร็จ (Denman, 2001) เช่น การมีส่วนร่วม ความรับผิดชอบร่วมกัน การจัดการรายได้ และการดำรงชีวิต เป็นต้น

ด้านคุณค่าทางสังคม เป็นมุมมองของนักท่องเที่ยวในการท่องเที่ยวโดยชุมชน เกี่ยวกับการรับรู้คุณค่าและร่วมเรียนรู้วิถีชุมชนท้องถิ่น จากการสัมผัสกับการกระทำหรือกิจกรรมต่างๆ ในการอนุรักษ์วัฒนธรรม ประเพณี อัตลักษณ์ของชุมชน และความรับผิดชอบต่อแหล่งชุมชน โดยมีการแลกเปลี่ยนการเรียนรู้ระหว่างชุมชนท้องถิ่นและนักท่องเที่ยว (วรรณวิมล ภู่นาค, 2558) เพื่อตระหนักในคุณค่าและความสำคัญของวิถีชีวิต ประเพณี และวัฒนธรรมท้องถิ่น เช่น รู้สึกเป็นส่วนหนึ่งของกลุ่ม การสร้างคุณค่าในประสบการณ์ และการแบ่งปัน เป็นต้น

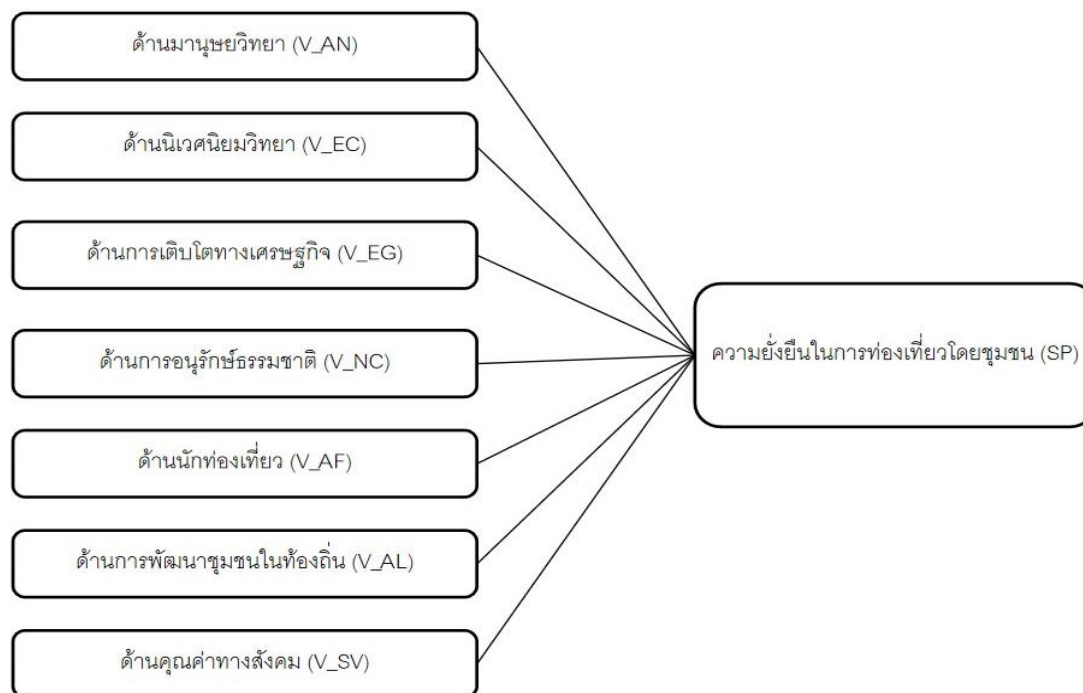
การท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน

กระแสการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน (Sustainable Tourism) กำลังได้รับความนิยมขึ้นอย่างมากเนื่องจากนักท่องเที่ยวเริ่มตระหนักถึงความรับผิดชอบต่อสิ่งแวดล้อมและชุมชนมากขึ้น รวมถึงต้องการได้รับประสบการณ์ที่มีเอกลักษณ์พิเศษเฉพาะตัว โดย บุญเลิศ จิตตั้งวัฒนา (2542) ระบุว่า การท่องเที่ยวแบบยั่งยืน หมายถึง การท่องเที่ยวกลุ่มใหญ่หรือกลุ่มเล็กที่มีการจัดการอย่างดีเยี่ยม เพราะสามารถดำรงไว้ซึ่งทรัพยากรท่องเที่ยวให้มีความดึงดูดใจอย่างไม่เสื่อมคลาย และธุรกิจท่องเที่ยวมีการปรับปรุงคุณภาพให้ได้ผลกำไรอย่างเป็นธรรม โดยมีนักท่องเที่ยวเข้ามาเยี่ยมเยือนสม่ำเสมออย่างเพียงพอ และ Hunter (1997) อธิบายถึงการท่องเที่ยวแบบยั่งยืนว่า เป็นชุดของหลักการ การกำหนดนโยบาย และวิธีการจัดการ ซึ่งกำหนดเส้นทางการพัฒนาการท่องเที่ยว เพื่อให้พื้นที่ปลายทางฐานทรัพยากรสิ่งแวดล้อม (รวมถึงลักษณะทางธรรมชาติ สิ่งก่อสร้าง และวัฒนธรรม) ได้รับการคุ้มครอง จากการศึกษาของ Yoon, Gursoy and Chen (2001) ได้ตรวจสอบสมการโครงสร้างที่สร้างแบบจำลอง พบว่า ปัจจัยผลกระทบทางเศรษฐกิจ สังคมวัฒนธรรม และสิ่งแวดล้อม มีผลกระทบต่อการสนับสนุนการพัฒนาการท่องเที่ยวของประชาชนในท้องถิ่น นอกจากนี้ Hou, Lin and Morais (2005) เปิดเผยว่าความน่าดึงดูดของจุดหมายปลายทางในการจัดหมวดหมู่การจัดการสิ่งแวดล้อม แหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม กิจกรรม และการตีความ แสดงให้เห็นผลกระทบที่มีนัยสำคัญต่อความผูกพันของสถานที่ สอดคล้องกับองค์การบริหารการพัฒนาพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน (อพท.) (2559) ที่เสนอว่า การท่องเที่ยวโดยชุมชนจะประสบความสำเร็จและมีความยั่งยืนได้ จะต้องคำนึงถึงเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม เป็นที่มาของรายได้ เป็นเครื่องมือในการอนุรักษ์ประเพณีวัฒนธรรม วิถีชีวิตอันดีงาม และเป็นเครื่องมือในการรักษาสีเขียวสิ่งแวดล้อม

จากที่กล่าวมาจะเห็นได้ว่า การท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนมีเป้าหมายเพื่อสร้างสมดุลมิติทางเศรษฐกิจ สังคมวัฒนธรรม และสิ่งแวดล้อม โดยพยายามลดผลกระทบเชิงลบต่อสิ่งแวดล้อมและสังคม และสร้างผลกระทบเชิงบวกต่อเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม ดังนั้นความยั่งยืนในการท่องเที่ยวโดยชุมชน จะต้องคำนึงถึงผลกระทบทางเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อมทั้งในปัจจุบันและอนาคต เพื่อสามารถใช้ประโยชน์จากทรัพยากรเหล่านั้นได้อย่างยั่งยืน และมีการกระจายผลประโยชน์ให้แก่ชุมชนหรือผู้ที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งมีการร่วมมือกันอย่างใกล้ชิดระหว่างผู้ที่เกี่ยวข้องหรือมีส่วนได้ส่วนเสีย เช่น ความห่วงใยสิ่งแวดล้อม ความคาดหวังในบริการ ความเป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม คุณดุนุสินค้า/บริการที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม นโยบายการจัดการอย่างยั่งยืน เป็นต้น

กรอบแนวคิดการวิจัย

จากการทบทวนวรรณกรรมดังกล่าวข้างต้นจึงเป็นที่มาของกรอบแนวคิดในการวิจัยดังนี้

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

ระเบียบวิธีวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

การศึกษาในครั้งนี้ประชากร ได้แก่ นักท่องเที่ยวในจังหวัดเชียงใหม่ โดยในปี 2565 มีนักท่องเที่ยว 8,773,225 คน (กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา, 2566) และกลุ่มตัวอย่างการวิจัย ได้แก่ กลุ่มนักท่องเที่ยวที่เดินทางไปท่องเที่ยวโดยชุมชน ซึ่งไม่ปรากฏข้อมูลยืนยันจำนวนที่แน่นอน ดังนั้น การกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างในกรณีที่ไม่ทราบขนาดของประชากรที่แท้จริง ผู้วิจัยจึงใช้สูตรของ Cochran (1953) โดยกำหนดสัดส่วนของประชากรที่ต้องการศึกษาเท่ากับ 0.5 ($P = 0.5$) ที่ค่าความเชื่อมั่นที่เท่ากับ 95% และค่าความคลาดเคลื่อนที่ยอมรับได้เท่ากับ 5% (หรือเท่ากับ 0.05) แทนค่าในสูตร

$$n = \frac{P(1-P)Z^2}{d^2}$$

- n คือ จำนวนกลุ่มตัวอย่างที่ต้องการ
- P คือ สัดส่วนของประชากรที่ผู้วิจัยต้องการจะสุ่ม
- Z คือ ค่าความเชื่อมั่นที่ผู้วิจัยกำหนดไว้ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.05 มีค่าเท่ากับ 1.96
- d คือ สัดส่วนของความคลาดเคลื่อนที่ยอมให้เกิดขึ้นได้

แทนค่า

$$n = \frac{0.5(1-0.5)(1.96)^2}{(0.05)^2}$$

ได้ขนาดกลุ่มตัวอย่างที่ต้องเก็บข้อมูล คือ 384 ตัวอย่าง แต่ผู้วิจัยได้ทำการเก็บข้อมูลจำนวน 400 ตัวอย่าง เพื่อสะดวกในการวิเคราะห์ผล

การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยใช้วิธีการรวบรวมข้อมูลจากแบบสอบถาม โดยวิธีการสุ่มแบบตามความสะดวก (Convenience Sampling) พร้อมอธิบายแบบสอบถาม โดยการลงพื้นที่ท่องเที่ยวโดยชุมชนจังหวัดเชียงใหม่ สายเหนือและสายใต้ (สำนักงานการท่องเที่ยวและกีฬาจังหวัดเชียงใหม่, 2564) จำนวน 9 สถานที่ ได้แก่ ถนนคนเดินประตูท่าแพ วัดพระสิงห์ ปางช้างแม่แตง หมู่บ้านท่องเที่ยวโดยชุมชนแม่กำปอง ชุมชนวัดศรีสุพรรณถนนวัวลาย บ้านถ้ำเชียงดาว ชุมชนบ้านป่าตาล บ้านเจ็ดดอย และศูนย์บริการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์บ้านแม่กลางหลวง โดยช่วงระยะเวลาในการเก็บข้อมูลตั้งแต่ 1 เมษายน 2566 ถึง 31 สิงหาคม 2566

เครื่องมือที่ใช้เก็บรวบรวมข้อมูล คือ แบบสอบถาม (Questionnaire) 5 ระดับ (Likert, 1932) เพื่อประเมินองค์ประกอบการให้คุณค่าในการท่องเที่ยวโดยชุมชน จำนวน 7 ด้าน ได้แก่ ด้านมานุษยวิทยา ด้านนิเวศนิยม ด้านการเติบโตทางเศรษฐกิจ ด้านการอนุรักษ์ธรรมชาติ ด้านนักท่องเที่ยว ด้านการพัฒนาชุมชนในท้องถิ่น และด้านคุณค่าทางสังคม ที่มีต่อความยั่งยืนในการท่องเที่ยวโดยชุมชน

การตรวจสอบเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ผู้วิจัยได้นำแบบสอบถามไปทดสอบความตรง (Test of Validity) ด้วย IOC (Index of Item Object Congruence) และตรวจสอบความตรงตามเนื้อหา (Content Validity) โดยผู้เชี่ยวชาญด้านการท่องเที่ยว จำนวน 3 ท่าน จากนั้นทำการประเมินผลความเห็นของผู้เชี่ยวชาญทั้งหมดที่ได้รับการพิจารณาแบบสอบถามเป็นรายข้อ มีค่าดัชนีตั้งแต่ 0.80 ขึ้นไป แล้วจึงได้นำแบบสอบถามไปทดลองใช้ (Try Out) กับนักท่องเที่ยวในจังหวัดเชียงใหม่ จำนวน 30 ตัวอย่าง เพื่อทดสอบหาความเชื่อมั่น (Reliability) โดยใช้วิธีการคำนวณค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (α -Coefficient) ของ Cronbach (1970) ได้ค่าสัมประสิทธิ์ เท่ากับ 0.880

การวิเคราะห์ข้อมูล

ข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถามจะถูกนำไปวิเคราะห์ตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้สถิติที่ใช้ ในการวิเคราะห์ข้อมูลประกอบด้วย สถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ ค่าร้อยละและแจกแจงความถี่ ใช้สำหรับอธิบายข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ค่าสถิติการหาค่าเฉลี่ยเลขคณิต ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เทคนิคการวิเคราะห์ความสัมพันธ์เชิงสาเหตุ ในการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยการให้คุณค่าการท่องเที่ยวโดยชุมชนส่งผลต่อความยั่งยืนในการท่องเที่ยวในจังหวัดเชียงใหม่

สำหรับการแปลผลของคะแนนเฉลี่ย ผู้วิจัยได้ประยุกต์ใช้เกณฑ์การแปลความหมาย โดยแบ่งออกเป็น 5 ระดับ (ชูศรี วงศ์รัตนะ, 2553) ดังนี้ (1) คะแนน 4.50-5.00 คือ เห็นด้วยมากที่สุด (2) คะแนน 3.50-4.49 คือ เห็นด้วยมาก (3) คะแนน 2.50-3.49 คือ เห็นด้วยปานกลาง (4) คะแนน 1.50-2.49 คือ เห็นด้วยน้อย (5) คะแนน 1.00-1.49 คือ เห็นด้วยน้อยที่สุด

สำหรับการตรวจสอบความสอดคล้อง ผู้วิจัยได้ใช้เกณฑ์ดัชนีในการพิจารณาความสอดคล้องระหว่างโมเดลกับข้อมูลเชิงประจักษ์ โดยมีค่าสถิติวัดความสอดคล้องและเกณฑ์ที่ยอมรับว่าสอดคล้อง (ยูทอร์โก๊ว วรณ, 2556) ดังนี้ ค่า $p\text{-value} > 0.05$ ค่า $X^2/df \leq 3.0$ ค่าดัชนี Good of Fit Index (GFI) ≥ 0.90 ค่าดัชนี Comparative Fit Index (CFI) ≥ 0.90 ค่าดัชนี Adjusted Good of Fitness (AGFI) ≥ 0.90 ค่าดัชนี Root Mean Square Residual (RMR) ≤ 0.05 และค่าดัชนี Root Mean Square Error of Approximation (RMSEA) ≤ 0.05

ผลการศึกษา

1. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไป โดยแจกแจงความถี่และร้อยละ และการวิเคราะห์ข้อมูลปัจจัยการให้คุณค่าการท่องเที่ยวโดยชุมชนและปัจจัยความยั่งยืนในการท่องเที่ยวโดยชุมชน โดยแจกแจงค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ตารางที่ 1 จำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามข้อมูลส่วนบุคคล

	คุณลักษณะทั่วไป	จำนวน (คน)	ร้อยละ
เพศ	ชาย	191	47.80
	หญิง	209	52.30
อายุ	20 ปีหรือต่ำกว่า	41	10.25
	21 – 30 ปี	200	50.00
	31 – 40 ปี	81	20.25
	41 - 50 ปี	44	11.00
	51 - 60 ปี	26	6.50
	มากกว่า 61 ปีขึ้นไป	8	2.00
การศึกษา	ต่ำกว่าปริญญาตรี	71	17.80
	ปริญญาตรี	308	77.00
	สูงกว่าปริญญาตรี	21	5.30
อาชีพ	นักเรียน/ นักศึกษา	84	21.00
	เจ้าหน้าที่รัฐ/วิสาหกิจ	57	14.30
	พนักงานบริษัทเอกชน	111	27.80

คุณลักษณะทั่วไป	จำนวน (คน)	ร้อยละ
ธุรกิจส่วนตัว	112	28.00
แม่บ้าน/ผู้เกษียณ	29	7.30
อื่น ๆ	7	1.80
ไม่เกิน 15,000 บาท	155	38.80
15,001 – 30,000 บาท	127	31.8
รายได้ 30,001 – 45,000 บาท	71	17.80
45,001 – 60,000 บาท	21	5.30
มากกว่า 60,000 บาท	26	6.50
รวม	400	100

จากตารางที่ 1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไป พบว่า กลุ่มตัวอย่างจำนวน 400 คน ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง คิดเป็น 52.30 ส่วนใหญ่มีอายุ 21-30 ปี คิดเป็นร้อยละ 50 ด้านการศึกษาส่วนใหญ่มีระดับการศึกษาระดับปริญญาตรี คิดเป็นร้อยละ 77.00 ด้านอาชีพ ส่วนใหญ่มีอาชีพธุรกิจส่วนตัว คิดเป็นร้อยละ 28 รองลงมาเป็นพนักงานบริษัทเอกชน คิดเป็นร้อยละ 27.80 ด้านรายได้ ส่วนใหญ่มีรายได้ ไม่เกิน 15,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 38.80

ตารางที่ 2 ผลการวิเคราะห์ระดับความคิดเห็นปัจจัยการให้คุณค่าการท่องเที่ยวโดยชุมชน

การให้คุณค่าการท่องเที่ยวโดยชุมชน	ค่าเฉลี่ย	SD.	การแปลผล
ด้านมานุษยวิทยา (V_AN)	4.10	0.516	มาก
ด้านนิเวศนิยม (V_EC)	4.22	0.454	มาก
ด้านการเติบโตทางเศรษฐกิจ (V_EG)	4.09	0.497	มาก
ด้านการอนุรักษ์ธรรมชาติ (V_NC)	4.14	0.431	มาก
ด้านนักท่องเที่ยว (V_AF)	4.12	0.407	มาก
ด้านการพัฒนาชุมชนในท้องถิ่น (V_AL)	4.11	0.443	มาก
ด้านคุณค่าทางสังคม (V_SV)	4.10	0.454	มาก
รวม	4.12	0.457	มาก

จากตารางที่ 2 ผลการวิเคราะห์ระดับความคิดเห็นปัจจัยการให้คุณค่าการท่องเที่ยวโดยชุมชน พบว่า ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย = 4.12) สามารถเรียงลำดับจากค่าเฉลี่ยมากไปหาน้อย ได้ดังนี้ ด้านนิเวศนิยม มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.22 ด้านการอนุรักษ์ธรรมชาติ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.14 ด้านนักท่องเที่ยว มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.12 ด้านการพัฒนาชุมชนในท้องถิ่น มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.11 ด้านมานุษยวิทยาและด้านคุณค่าทางสังคม มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.10 และด้านการเติบโตทางเศรษฐกิจ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.09

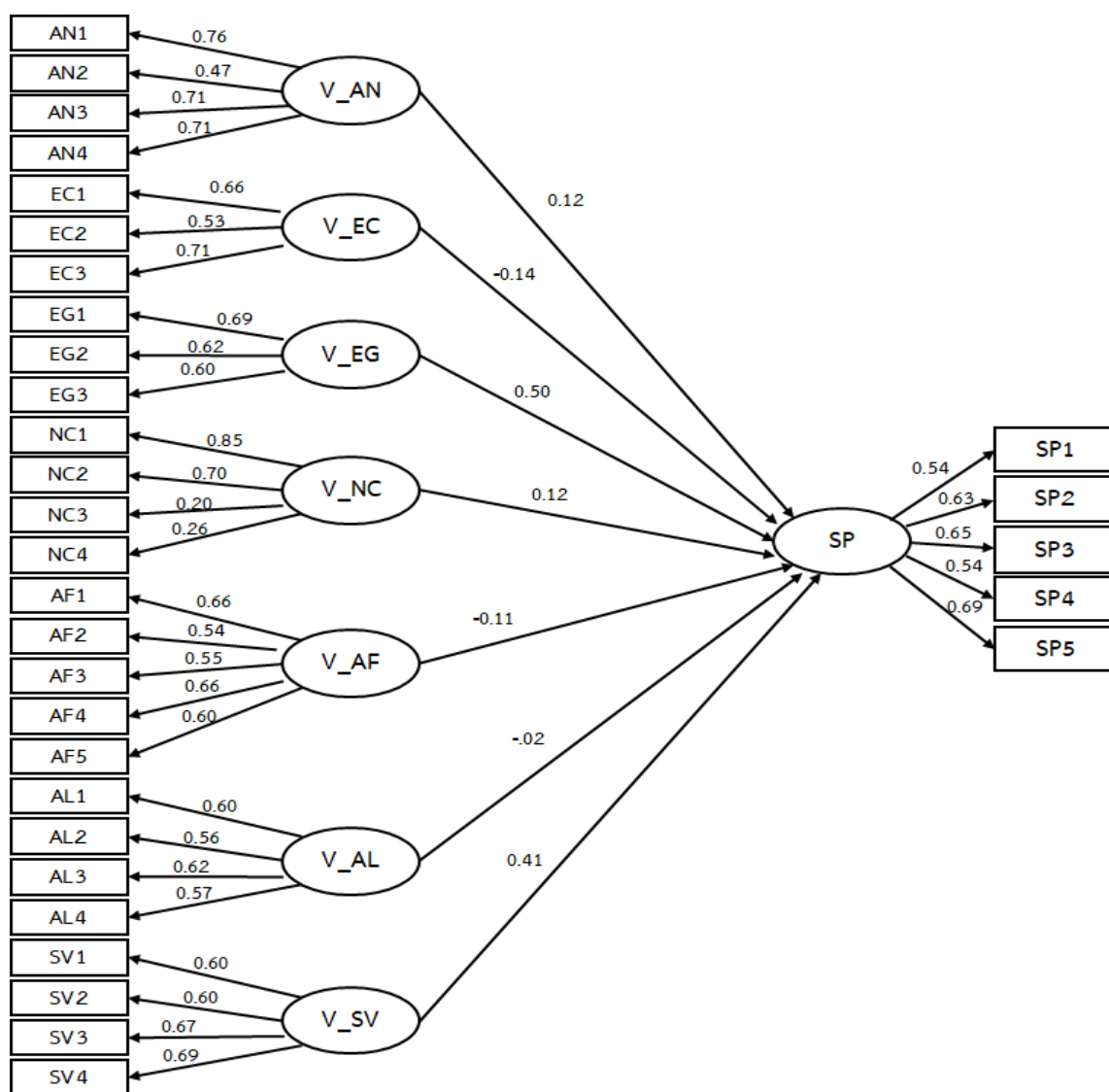
ตารางที่ 3 ผลการวิเคราะห์ระดับความคิดเห็นปัจจัยความยั่งยืนในการท่องเที่ยวโดยชุมชน

ความยั่งยืนในการท่องเที่ยวโดยชุมชน (SP)	ค่าเฉลี่ย	SD.	การแปลผล
ความห่วงใยสิ่งแวดล้อม (SP1)	4.20	0.576	มาก
ความคาดหวังในบริการ (SP2)	4.02	0.686	มาก
ความเป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม (SP3)	4.10	0.666	มาก
อุดหนุนสินค้า/บริการที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม (SP4)	3.89	0.753	มาก
นโยบายการจัดการอย่างยั่งยืน (SP5)	4.07	0.630	มาก
รวม	4.05	0.630	มาก

จากตารางที่ 3 ค่าเฉลี่ยความยั่งยืนในการท่องเที่ยวโดยชุมชน ภาพรวม พบว่า อยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย = 4.05) สามารถเรียงลำดับจากค่าเฉลี่ยมากไปหาน้อย ได้ดังนี้ ความห่วงใยสิ่งแวดล้อม ความเป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม นโยบายการจัดการอย่างยั่งยืน ความคาดหวังในบริการ และอุดหนุนสินค้า/บริการที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม

2. ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของการให้คุณค่าด้านการท่องเที่ยวโดยชุมชนที่มีอิทธิพลต่อความยั่งยืนในการท่องเที่ยวในจังหวัดเชียงใหม่

การวิเคราะห์โมเดลสมการโครงสร้างของความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของการให้คุณค่าด้านการท่องเที่ยวโดยชุมชนที่มีอิทธิพลต่อความยั่งยืนในการท่องเที่ยวโดยชุมชนในจังหวัดเชียงใหม่ เพื่อตรวจสอบว่าข้อมูลเชิงประจักษ์มีความสอดคล้องกับโมเดลหรือไม่ อีกทั้งเป็นการตรวจสอบความตรงเชิงโครงสร้างของโมเดล โดยที่การตรวจสอบความสอดคล้องของโมเดลเพื่อยืนยันทฤษฎีกับข้อมูลเชิงประจักษ์ว่ามีความสอดคล้องกัน โดยจะพิจารณาความกลมกลืนของการวัดภาพรวม ทั้งหมดของสมการโครงสร้าง จากค่าสถิติวัดระดับความสอดคล้อง (Goodness of Fit Measures) ซึ่งเป็นค่าสถิติที่ตรวจสอบความตรงในภาพรวมทั้งหมดของโมเดล ประกอบด้วย ค่า X^2/df , RMSEA, RMR, CFI และ GFI โดยให้ค่าดัชนีทั้งหมดสอดคล้องกับเกณฑ์ที่กำหนด เมื่อนำข้อมูลเชิงประจักษ์มาวิเคราะห์โดยใช้โมเดลสมการโครงสร้างตามโมเดล ตามสมมติฐานที่ได้กำหนดไว้ ปรากฏผล ดังรายละเอียดในภาพที่ 1

ภาพที่ 1 แบบจำลองความสัมพันธ์เชิงสาเหตุการให้คุณค่าในการท่องเที่ยวโดยชุมชนที่มีอิทธิพลต่อความยั่งยืนในการท่องเที่ยวในจังหวัดเชียงใหม่ (ก่อนปรับแบบจำลอง)

จากการวิเคราะห์โมเดลสมการโครงสร้างกับโมเดลสมมติฐานแล้วค่าดัชนีบ่งชี้ความสอดคล้องของโมเดลยังไม่สอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์มากนัก จึงจำเป็นต้องดำเนินการปรับโมเดลใหม่ (Re-specified Model) เพื่อให้ค่าสถิติเป็นที่ยอมรับ โดยพิจารณาจากคำแนะนำของ Model Modification Indices ผลการวิเคราะห์ Modification Indices (MI) ได้เสนอแนะให้มีการเชื่อมค่าความคลาดเคลื่อนหลายตัวแปร ทั้งนี้งานวิจัยคำนึงถึงความเหมาะสมในเชิงทฤษฎีประกอบการเชื่อมค่า e ของตัวแปร

ผลการวิเคราะห์โมเดลภายหลังจากการปรับใหม่ด้วยการการเชื่อมค่าความคลาดเคลื่อนของตัวชี้วัดตามคำแนะนำของค่า Modification Indices (MI) พบว่า โมเดลที่ปรับใหม่มีความสอดคล้องกลมกลืนกับข้อมูลเชิง

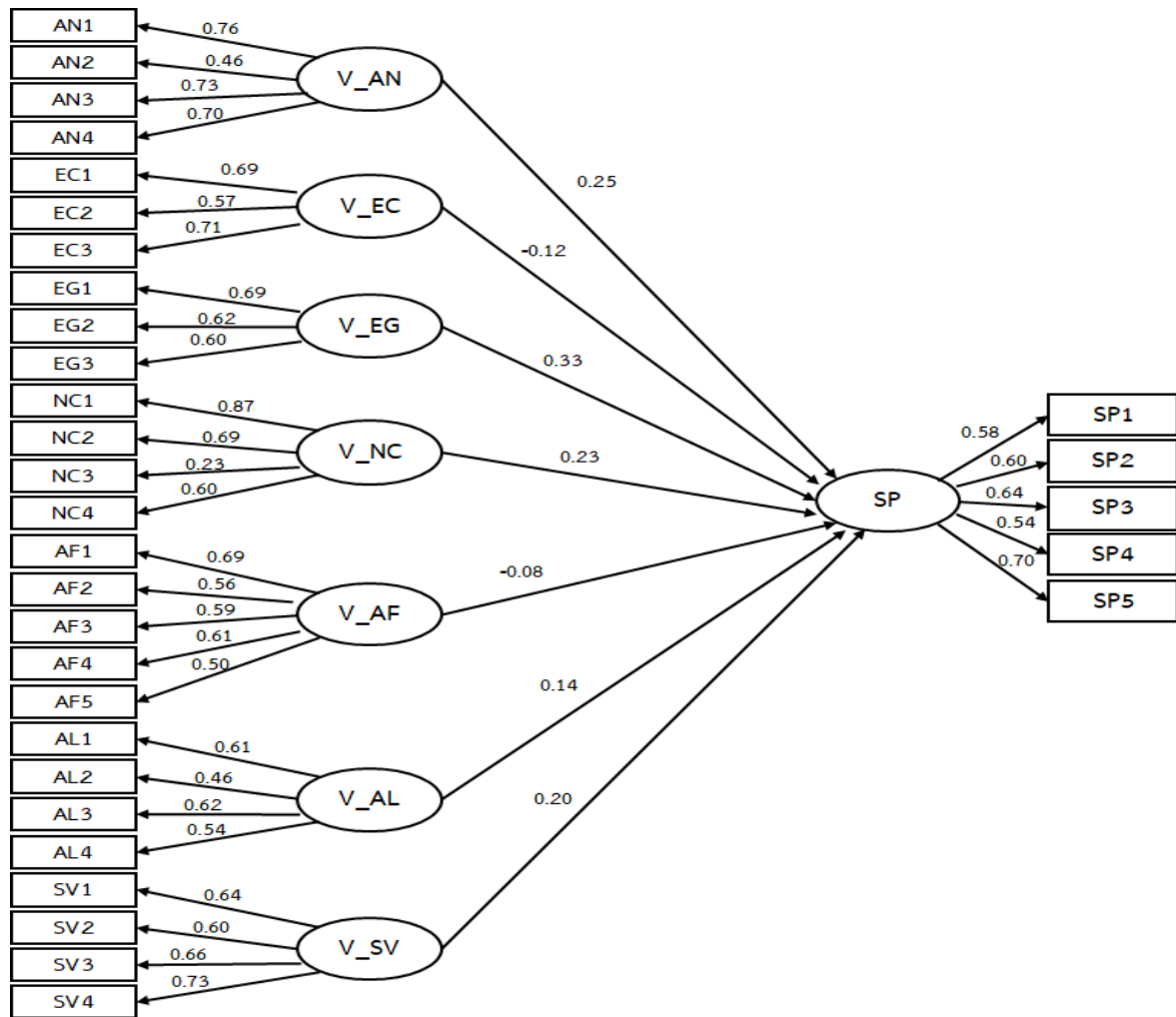

ประจักษ์ และค่าสถิติที่ใช้ในการทดสอบโมเดลเป็นที่ยอมรับ การเปรียบเทียบผลการปรับโมเดล ก่อนและหลังมีรายละเอียดดังตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 4 เปรียบเทียบผลการปรับโมเดล

สถิติที่ใช้ในการตรวจสอบ	เกณฑ์ที่พิจารณา	โมเดลสมมติฐาน		หลังปรับโมเดล	
		ค่าสถิติ	ผลการพิจารณา	ค่าสถิติ	ผลการพิจารณา
p-value	$p > 0.05$	0.00	ไม่ผ่านเกณฑ์	0.055	ผ่านเกณฑ์
X^2 / df	$X^2 / df < 3$	3.339	ไม่ผ่านเกณฑ์	1.127	ผ่านเกณฑ์
CFI	> 0.90	0.777	ไม่ผ่านเกณฑ์	0.991	ผ่านเกณฑ์
GFI	> 0.90	0.784	ไม่ผ่านเกณฑ์	0.945	ผ่านเกณฑ์
AGFI	> 0.90	0.738	ไม่ผ่านเกณฑ์	0.991	ผ่านเกณฑ์
RMSEA	< 0.08	0.077	ผ่านเกณฑ์	0.018	ผ่านเกณฑ์
RMR	< 0.05	0.031	ผ่านเกณฑ์	0.016	ผ่านเกณฑ์

จากตารางที่ 4 ผลการวิเคราะห์ค่าดัชนีความสอดคล้องกลมกลืนของโมเดลหลังจากการปรับแก้โมเดล ปัจจัยเชิงเหตุของการให้คุณค่าด้านการท่องเที่ยวโดยชุมชนที่มีอิทธิพลต่อความยั่งยืนในการท่องเที่ยวในจังหวัดเชียงใหม่ พบว่าค่าดัชนีความสอดคล้องทั้งหมดผ่านเกณฑ์การพิจารณา สรุปได้ว่าโมเดลแบบจำลองสมการโครงสร้างนี้มีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ในบริบทที่ศึกษา โมเดลหลังการปรับแก้ ดังปรากฏในภาพที่ 2

ภาพที่ 2 แบบจำลองความสัมพันธ์เชิงสาเหตุการให้คุณค่าในการท่องเที่ยวโดยชุมชนที่มีอิทธิพลต่อความยั่งยืนในการท่องเที่ยวในจังหวัดเชียงใหม่ (หลังปรับแบบจำลอง)

3. ผลการวิเคราะห์อิทธิพลของปัจจัยเชิงสาเหตุที่ส่งผลการตั้งค่าความยั่งยืนในการท่องเที่ยวโดยชุมชน ผลการวิเคราะห์อิทธิพลของแต่ละตัวแปรปัจจัยเชิงสาเหตุการให้คุณค่าด้านการท่องเที่ยวโดยชุมชนที่มีอิทธิพลต่อความยั่งยืนในการท่องเที่ยวในจังหวัดเชียงใหม่เพื่อให้ทราบถึงลักษณะอิทธิพลของตัวแปรที่ศึกษาจึงขอเสนอผลการวิเคราะห์อิทธิพลทางตรงของปัจจัยเชิงเหตุ ดังรายละเอียดในตารางที่ 5

ตารางที่ 5 ผลการประมาณค่าอิทธิพลทางตรง ทางอ้อมของปัจจัยเชิงสาเหตุที่ส่งผลต่อความยั่งยืนในการท่องเที่ยว โดยชุมชน

ตัวแปร	ตัวแปรสาเหตุ						
	V_AN	V_EC	V_EG	V_NC	V_AF	V_AL	V_SV
SP	0.248	-0.122	0.331	0.234	-0.082	0.136	0.198

หมายเหตุ: ความยั่งยืนในการท่องเที่ยวโดยชุมชน(SP), ด้านมานุษยวิทยา (V_AN), ด้านนิเวศนิยม (V_EC) ด้านการเติบโตทางเศรษฐกิจ (V_EG), ด้านการอนุรักษ์ธรรมชาติ (V_NC), ด้านนักท่องเที่ยว (V_AF) ด้านการพัฒนาชุมชนในท้องถิ่น (V_AL), ด้านคุณค่าทางสังคม (V_SV)

จากตารางที่ 5 ผลการวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์มาตรฐานของปัจจัยเชิงสาเหตุในโมเดลตัวแปรสาเหตุที่มีอิทธิพลต่อความยั่งยืนในการท่องเที่ยวโดยชุมชนในจังหวัดเชียงใหม่ พบว่า ตัวแปรสาเหตุที่มีอิทธิพลเชิงบวก ได้แก่ ตัวแปรด้านการเติบโตทางเศรษฐกิจ ด้านมานุษยวิทยา ด้านการอนุรักษ์ธรรมชาติ ด้านคุณค่าทางสังคม และด้านการพัฒนาชุมชนในท้องถิ่น ตามลำดับ นอกจากนี้ยังพบตัวแปรสาเหตุที่มีอิทธิพลเชิงลบ ได้แก่ ตัวแปรด้านนิเวศนิยม และด้านนักท่องเที่ยว ตามลำดับ

อภิปรายผล

จากการวิเคราะห์แบบจำลองความสัมพันธ์เชิงสาเหตุการให้คุณค่าด้านการท่องเที่ยวโดยชุมชนที่มีอิทธิพลต่อความยั่งยืนในการท่องเที่ยวในจังหวัดเชียงใหม่ พบว่า ในเบื้องต้นแบบจำลองที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้นยังไม่กลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์ จึงได้มีการปรับแก้แบบจำลอง เพื่อให้ค่าสถิติเป็นที่ยอมรับ โดยพิจารณาจากคำแนะนำของ Model Modification Indices (MI) ผลการวิเคราะห์แบบจำลองภายหลังจากการปรับใหม่ด้วยการเชื่อมค่าความคลาดเคลื่อนของตัวชี้วัดตามคำแนะนำของค่า Modification indices (MI) พบว่า โมเดลที่ปรับใหม่มีความสอดคล้องกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์ และค่าสถิติที่ใช้ในการทดสอบโมเดลเป็นที่ยอมรับ โดยมี ค่าไค-สแควร์สัมพัทธ์ (χ^2/df) เท่ากับ 1.127 ค่าดัชนีวัดระดับความกลมกลืน (GFI) มีค่าเท่ากับ 0.945 ค่าประมาณความคลาดเคลื่อนของรากกำลังสองเฉลี่ย (RMSEA) มีค่าเท่ากับ 0.018 ค่าดัชนีรากกำลังสองเฉลี่ยของเศษ (RMR) มีค่าเท่ากับ 0.016 และดัชนีวัดระดับความสอดคล้องเปรียบเทียบ (CFI) มีค่าเท่ากับ 0.991

สำหรับการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ปัจจัยการให้คุณค่าในการท่องเที่ยวโดยชุมชนที่มีอิทธิพลต่อความยั่งยืนในการท่องเที่ยวในจังหวัดเชียงใหม่ พบว่า ปัจจัยที่มีอิทธิพลเชิงบวก ได้แก่ (1) ปัจจัยด้านการเติบโตทางเศรษฐกิจ ที่ชุมชนได้รับผลประโยชน์เชิงเศรษฐกิจ สอดคล้องกับงานวิจัยของ จิตรลดา ปันทอง (2564) พบว่า องค์ประกอบผลกระทบการท่องเที่ยวด้านเศรษฐกิจ มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับวิถีชีวิตของคนในชุมชน และสอดคล้องกับการศึกษาของ วีระพล ทองมา (2559) ที่ระบุว่า การท่องเที่ยวช่วยให้ชุมชนได้มีอาชีพเสริมที่เกิดจากการจัดสรรทรัพยากรในพื้นที่ให้เกิดมูลค่าและประโยชน์สูงสุด มีการกระจายรายได้สู่ชุมชนอย่างเป็นธรรม สามารถสร้างงาน สร้างรายได้กับประชาชนในแหล่งท่องเที่ยว (2) ปัจจัยด้านมานุษยวิทยา เกี่ยวกับความเข้าใจและการได้รับประสบการณ์ท้องถิ่น

สอดคล้องกับ Poria et al. (2006) ที่เสนอแนะว่าหนึ่งในแรงจูงใจที่โน้มน้าวให้ผู้คนเดินทาง คือ การตอบสนองความต้องการที่จะได้รับความรู้และความเข้าใจใหม่เกี่ยวกับจุดหมายปลายทาง และสอดคล้องกับงานวิจัยของ Ali, Kim, Li, and Jeon (2018) ที่พบว่า ความพึงพอใจจากประสบการณ์ที่ได้รับทั้งส่วนบุคคลและการมีปฏิสัมพันธ์ร่วมกับผู้อื่นในกิจกรรมท่องเที่ยวทำให้นักท่องเที่ยวมีความสุข ความสนุกจนอยากกลับมาท่องเที่ยวซ้ำ (3) ปัจจัยด้านการอนุรักษ์ธรรมชาติ ที่เป็นการกระทำเพื่อปกป้องรักษาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม สอดคล้องกับงานวิจัยของ สุตถนอม ดันเจริญ (2561) ที่ชี้ให้เห็นว่าการมีกติกากในการจัดการสิ่งแวดล้อมเป็นองค์ประกอบที่สำคัญในการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชน (4) ปัจจัยด้านคุณค่าทางสังคม ที่สามารถรับรู้คุณค่าจากการสัมผัสกับการกระทำหรือกิจกรรมต่าง ๆ สอดคล้องกับงานวิจัยของ วรณวิมล ภูนาศ (2558) พบว่ามีการแลกเปลี่ยนการเรียนรู้ระหว่างชุมชนท้องถิ่นและนักท่องเที่ยว เพื่อตระหนักในคุณค่าและความสำคัญของวิถีชีวิต ประเพณีและวัฒนธรรมท้องถิ่น และ(5) ปัจจัยด้านการพัฒนาชุมชนในท้องถิ่น ที่ช่วยเสริมสร้างชุมชนเข้มแข็ง สอดคล้องกับงานวิจัยของ ปาริฉัตร ศรีหะรัญ และพรพิมล ขำเพชร (2561) พบว่า ปัจจัยที่จะทำให้การท่องเที่ยวโดยชุมชนประสบความสำเร็จได้นั้นขึ้นอยู่กับความร่วมมือของคนในชุมชน เกิดความร่วมมือต่อการอนุรักษ์ทรัพยากรของชุมชน ให้มีการบริหารจัดการที่ดี เพื่อให้ชุมชนได้นำศักยภาพของทรัพยากรมาใช้ให้เกิดประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น สำหรับปัจจัยที่มีอิทธิพลเชิงลบ ได้แก่ (1) ปัจจัยด้านนิเวศนิยม ที่เน้นการท่องเที่ยวธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม สอดคล้องกับการศึกษาของ จุฑารัตน์ หนูสุวรรณ (2561) ที่สะท้อนให้เห็นว่าการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในอุทยานแห่งชาติบางแห่งของภาคตะวันออกเฉียงใต้เปลี่ยนแปลงเป็นการท่องเที่ยวเชิงนิเวศแบบมวลชน (Mass Ecotourism) จากจำนวนการเข้ามาท่องเที่ยวของผู้มาเยือน กำลังทำให้ความยั่งยืนของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศลดลง นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ Almeida-García, Peláez-Fernández, Balbuena-Vázquez, and Cortés-Macias (2016) พบว่า การท่องเที่ยวสามารถทำให้สิ่งแวดล้อมเกิดความเสียหาย โดยมีสาเหตุมาจากปริมาณนักท่องเที่ยวมากเกินไป ขาดความระมัดระวังใจกระทำหรือขาดการศึกษาปัญหาของสิ่งแวดล้อม และ (2) ปัจจัยด้านนักท่องเที่ยว ที่เกี่ยวข้องกับการกำกับพฤติกรรมของนักท่องเที่ยว สอดคล้องกับการศึกษาของ กมลกรก เกียรติศักดิ์ชัย, ศรีญา ประเสริฐสุด และ เรียงรัตน์ ฉัตรภักทพล (2562) ที่พบว่า พฤติกรรมของนักท่องเที่ยวได้มีการเปลี่ยนไปจากเดิม นิยมเดินทางมาเช่าและกลับในตอนเย็น มีพฤติกรรมท่องเที่ยวตามกระแสโซเชียลมีเดียขาดความสนใจเกี่ยวกับรากฐานที่แท้จริงของชุมชน ทำให้ชุมชนสูญเสียความเป็นเอกลักษณ์ของท้องถิ่น ทั้งนี้อาจเกิดจากกิจกรรม ระยะเวลา และระยะทาง ตลอดจนความต้องการของนักท่องเที่ยว ยังไม่มีความสอดคล้องและยังไม่เชื่อมโยงกันเท่าที่ควร

ข้อค้นพบที่ได้จากงานวิจัยที่น่าสนใจ คือ การเติบโตทางเศรษฐกิจส่งอิทธิพลเชิงบวกต่อความยั่งยืนในการท่องเที่ยวโดยชุมชน ในขณะที่ปัจจัยด้านนิเวศนิยมและปัจจัยด้านนักท่องเที่ยวส่งอิทธิพลเชิงลบต่อความยั่งยืนในการท่องเที่ยวโดยชุมชน ดังนั้นการส่งเสริมการท่องเที่ยวโดยชุมชนต้องมีความระมัดระวังและต้องคำนึงถึงสมดุลระหว่างการเติบโตทางเศรษฐกิจควบคู่ไปกับการดูแลทางด้านนิเวศวิทยาและการให้ความรู้แก่นักท่องเที่ยวให้เกิดการรับรู้ในคุณค่าจากการเรียนรู้และสัมผัสประสบการณ์ในกิจกรรมการท่องเที่ยวโดยชุมชน

ข้อเสนอแนะ

1. การนำไปใช้ประโยชน์เชิงนโยบาย โดยกำหนดแนวทางการพัฒนาการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชน ด้วยการนำผลการศึกษาไปใช้กระตุ้นการท่องเที่ยว การส่งเสริมการตลาดท่องเที่ยว โดยการประชาสัมพันธ์และ

ถ่ายทอดความเป็นเอกลักษณ์ของท้องถิ่น บนรากฐานที่แท้จริงของชุมชน โดยเฉพาะประสบการณ์ของนักท่องเที่ยวที่ได้รับรู้คุณค่าจากการสัมผัสกับการกระทำหรือกิจกรรมต่าง ๆ ซึ่งจะกระตุ้นให้เกิดความตั้งใจที่จะกลับมาเยือนอีกครั้งในเชิงบวกและการบอกต่อ

2. หน่วยงานท้องถิ่นควรสื่อสารแก่ประชาชนและตัวแทนในชุมชนในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ด้วยการจัดฝึกอบรมระยะสั้น ระยะยาว และจัดการประเมินผลกระทบท่องเที่ยวด้านสิ่งแวดล้อมในชุมชนอย่างต่อเนื่อง เพื่อสร้างจิตสำนึกในการดูแลรักษาสิ่งแวดล้อมและมีทรัพยากรการท่องเที่ยวคงอยู่อย่างยั่งยืน

3. ชุมชนควรมีการพัฒนากิจกรรมท่องเที่ยวให้สอดคล้องกับความต้องการของนักท่องเที่ยว และควรกำหนดกติกาในการจัดการสิ่งแวดล้อมให้ชัดเจน เพื่อกำกับพฤติกรรมของนักท่องเที่ยวเกี่ยวกับการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

4. ในส่วนที่เกี่ยวกับปัจจัยด้านนิเวศและปัจจัยด้านนักท่องเที่ยว ควรมีการให้ความรู้แก่นักท่องเที่ยวในเรื่องประวัติของชุมชนและเรื่องเล่าเกี่ยวกับชุมชนที่สามารถบอกเรื่องราวความโดดเด่นของชุมชน รวมถึงข้อเสนอแนะในการดูแลรักษาธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมสำหรับนักท่องเที่ยว เพื่อให้มีความเข้าใจและตระหนักถึงรากฐานที่แท้จริงของชุมชน

5. ข้อเสนอแนะในการศึกษาครั้งต่อไป ควรมีการศึกษาเกี่ยวกับรูปแบบพฤติกรรมการใช้โซเชียลมีเดียของนักท่องเที่ยว เพื่อให้เข้าถึงนักท่องเที่ยวได้อย่างมีประสิทธิภาพ รวมทั้งศึกษาพฤติกรรมกรรมการแบ่งปันข้อมูลประสบการณ์ขณะท่องเที่ยวและภายหลังการท่องเที่ยว เพื่อเป็นแนวทางในการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวให้เกิดความน่าสนใจและเชื่อมโยงกับวิถีการท่องเที่ยวโดยชุมชนที่เหมาะสม

รายการอ้างอิง

- กนกกานต์ แก้วนุช. (2563). ปัจจัยในการออกแบบรายการนำเที่ยวโดยชุมชนเชิงสร้างสรรค์. *วารสารการจัดการมหาวิทยาลัยวลัยลักษณ์*, 8(2), 49-59.
- กมลกนก เกียรติศักดิ์ชัย, ศรีญา ประเสริฐสุด และเกียรติรัตน์ จัตรภัทพล. (2562). การสังเคราะห์การท่องเที่ยวโดยชุมชน: โอกาสหรืออุปสรรคต่อการพัฒนาแบบยั่งยืน. *วารสารศรีปทุมปริทัศน์ ฉบับมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์*, 19(2), 177-190.
- กรมการท่องเที่ยว. (2557). *คู่มือการตรวจประเมินมาตรฐานคุณภาพแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ*. กรุงเทพฯ: สำนักพัฒนาบริการท่องเที่ยว.
- กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา. (2566). รายงานภาวะเศรษฐกิจการท่องเที่ยว ปีที่ 3 ฉบับที่ 2/2565. สืบค้นเมื่อ 20 กุมภาพันธ์ 2566, จาก <https://www.mots.go.th/news/category/700>
- กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา. (2566). สรุปสถานการณ์พักแรม จำนวนผู้เยี่ยมเยือน และรายได้จากผู้เยี่ยมเยือน เดือนธันวาคม 2565. สืบค้นเมื่อ 20 กุมภาพันธ์ 2566, จาก <https://www.mots.go.th/news/category/657>
- กรุงเทพธุรกิจ. (2566). "ททท." คงเป้ารายได้รวมท่องเที่ยวปี 66 เท่าเดิม 2.38 ล้านล้านบาท. สืบค้นเมื่อ 13 กุมภาพันธ์ 2566, จาก <https://www.bangkokbiznews.com/business/business/1052775>

- การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย. (2561). *การท่องเที่ยวโดยชุมชนวิถีไทยเก๋ไก๋อย่างยั่งยืน*. สืบค้นเมื่อ 20 กุมภาพันธ์ 2566, จาก https://tatreviewmagazine.com/e_magazine/vol-4-no-3-july-september-2018-3/
- การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย. (2561). *ลบทภาพจำนักท่องเที่ยวชาวเยอรมนีปรับตัวสู่คุณภาพผ่าน Local Experience*. สืบค้นเมื่อ 20 กุมภาพันธ์ 2566, จาก https://tatreviewmagazine.com/e_magazine/vol-4-no-1-january-march-2018/
- จิตรลดา ปันทอง. (2564). ผลกระทบของการพัฒนาการท่องเที่ยวที่มีต่อวิถีชีวิตของคนในชุมชนจังหวัดจันทบุรี. *วารสารวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย*, 58(4), 34-45.
- จุฑารัตน์ หนูสุวรรณ. (2561). การท่องเที่ยวเชิงนิเวศในภูมิภาคตะวันออกของประเทศไทย. *วารสารเศรษฐศาสตร์และกลยุทธ์การจัดการ*. 5(2), 87-110.
- ชูศรี วงศ์รัตนะ. (2553). *เทคนิคการใช้สถิติเพื่อการวิจัย* (พิมพ์ครั้งที่ 12). กรุงเทพฯ: ไทเนรมิตกิจอินเตอร์โปรเกรสซิฟ.
- ดร.ชนัน งามพันธุ์. (2550). *การพัฒนาการท่องเที่ยวโดยชุมชนและการจัดกิจกรรมโฮมสเตย์*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- บุญเลิศ จิตตั้งวัฒนา. (2542). *การวางแผนการพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน*. (รายงานผลการวิจัย). เชียงใหม่: มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, คณะมนุษยศาสตร์.
- ประชิด สกฤษพัฒน์, วิมล จิโรจน์พันธุ์ และอุดม เขยกิจวงศ์. (2554). *การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ*. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์แสงดาว.
- ปาริฉัตร ศรีหะรัญ และพรพิมล ขำเพชร. (2561). การท่องเที่ยวโดยชุมชน: ทางเลือกใหม่สู่ความยั่งยืน. *วารสารวิทยาลัยดุสิตธานี*. 12(3), 118-132.
- พจนา สอนศรี และ สมภพ ยี่จ่อหอ. (2556). *คู่มือมาตรฐานการท่องเที่ยวโดยชุมชน*. เชียงใหม่: มหาวิทยาลัยพายัพ, สถาบันการท่องเที่ยวโดยชุมชน.
- พิมพ์ลภัส พงศกรรังศิลป์. (2557). การจัดการการท่องเที่ยวชุมชนอย่างยั่งยืน: กรณีศึกษาบ้านโคกโคไกร จังหวัดพังงา. *วารสารวิชาการ Veridian E-Journal ฉบับมนุษยศาสตร์ สังคมศาสตร์ และศิลปะ*, 7(3), 650-665.
- ยุทธ ใญะวรรณ. (2556). *การวิเคราะห์สถิติสำหรับงานวิจัยหลายตัวแปร*. (พิมพ์ครั้งที่ 1). กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- วรรณวิมล ภูนาศ. (2558). ศักยภาพชุมชนในการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชน: กรณีศึกษาตลาดน้ำอัมพวา. *วารสารวิทยบริการ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์*, 26(1), 63-74.
- วีระพล ทองมา. (2559). *การท่องเที่ยวโดยชุมชน (Community Based Tourism :CBT) สำหรับการพัฒนาคุณภาพชีวิตของชุมชนในเขตที่ดินป่าไม้*. สืบค้นเมื่อ 20 กุมภาพันธ์ 2566, จาก www.dnp.go.th/fca16/file/i49xy4ghqzsh3j1.doc
- ศูนย์วิจัยกสิกรไทย. (2565). *Current Issue 28.3370/ 9 ธันวาคม 2565*. สืบค้นเมื่อ 20 กุมภาพันธ์ 2566, จาก https://portal.settrade.com/brokerpage/IPO/Research/upload/2000000452066/3370_p.pdf
- สำนักงานการท่องเที่ยวและกีฬาจังหวัดเชียงใหม่. (2564). *แผนที่เส้นทางท่องเที่ยวโดยชุมชนจังหวัดเชียงใหม่*. สืบค้นเมื่อ 20 กุมภาพันธ์ 2566 จาก https://issuu.com/jett_jj/docs/chiangmai_route_ebook

- สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2566). *ภาวะเศรษฐกิจไทยไตรมาสที่สี่ ทั้งปี 2565 และแนวโน้มปี 2566*. สืบค้นเมื่อ 20 กุมภาพันธ์ 2566, จาก https://www.nesdc.go.th/ewt_dl_link.php?nid=13445
- สุดถนอม ดันเจริญ. (2561). การจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชนกับการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนของชุมชนบางชั้นแตก จังหวัดสมุทรสงคราม. *วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี*, 8(2), 32-41.
- องค์การบริหารการพัฒนาพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน. (2559). *การท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน*. กรุงเทพฯ: สำนักบริหารยุทธศาสตร์ องค์การบริหารการพัฒนาพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน.
- Ali, F., Kim, W., Li, J., & Jeon, H. (2018). Make it delightful: Customers' experience, satisfaction and loyalty in Malaysian theme parks. *Journal of Destination Marketing and Management*, 7, 1-11.
- Almeida-García, F., Peláez-Fernández, M. Á., Balbuena-Vázquez, A., & Cortés-Macias, R. (2016). Residents' perceptions of tourism development in Benalmádena (Spain). *Tourism Management*, 54, 259-274.
- Cochran, W. G. (1953). *Sampling Techniques*. New York: John Wiley & Sons.
- Cronbach, L. J. (1970). *Essentials of Psychology Testing* (5th ed.). New York: Harper Collin.
- Denman, R. (2001). *Guidelines for Community Based Ecotourism Development*. Washington: McGraw-Hill.
- Grilli, G., Tyllianakis, E, Luisetti, T, Ferrini, S., & Turner, R. K. (2021) Prospective tourist preferences for sustainable tourism development in Small Island Developing States. *Tourism Management*, 82 DOI: 10.1016/j.tourman.2020.104178
- Hou, J. S, Lin, C. H., & Morais, D. B. (2005). Antecedents of attachment to a cultural tourism destination: The case of Hakka and non-Hakka Taiwanese visitors to Pei-Pu, Taiwan. *Journal of Travel Research*, 44(2), 221-233.
- Hunter, C. (1997). Sustainable tourism as an adaptive paradigm. *Annals of Tourism Research*, 24(4), 850-867.
- Kim, J. H. (2014). The antecedents of memorable tourism experiences: The development of a scale to measure the destination attributes associated with memorable experiences. *Tourism Management*, 44, 34-45.
- Lee, T. H. (2009). A structural model for examining how destination image and interpretation service affect future visitation behavior: A case study of Taiwan's Taomi eco-village. *Journal of Sustainable Tourism*, 17(6), 727-745.
- Likert, R. (1932). A technique for the measurement of attitudes. *Archives of Psychology*, 140, 5-55.
- Lucchetti, V. G., & Font, X. (2013). Community based tourism: Critical success factors (ICRT occasional paper). N.P.: The International Centre for Responsible Tourism.
- Mayo, M., & Craig, G. (1995). *Community Empowerment: A Reader in Participation and Development*. London: Zed Books.

- Murphy, P. E. (1985). *Tourism: A Community Approach*. London, UK: Routledge.
- Navrud, S. & Strand, J. (2018). Valuing global ecosystem services: What do European experts say? Applying the delphi method to contingent valuation of the amazon rainforest. *Environmental and Resource Economics*, 70(1), 249-269.
- Poria, Y., Reichel, A., & Brian, A. (2006). Heritage site management: motivations and expectations. *Annals of Tourism Research*, 33(1), 162-178.
- Preston, J. P. (2013). Community Involvement in School: Social Relationships in a Bedroom Community. *Canadian Journal of Education*, 36(3), 413 - 437.
- Richards, G., & Wilson, J. (2006). Developing creativity in tourist experiences: A solution to the serial reproduction of culture? *Tourism Management*, 27(6), 1209–1223.
- Richards, G. (2002). Tourism attraction systems: exploring cultural behavior. *Annals of Tourism Research*, 29(4), 1048-1064.
- Sharpley, R., & Sundaram, P. (2005). Tourism: a sacred journey? The case of ashram tourism, India. *International Journal of Tourism Research*, 7(3), 161-171.
- Tung, V. W. S., & Ritchie, J. R. B. (2011). Exploring the essence of memorable tourism experiences. *Annals of Tourism Research*, 38(4), 1367-1386.
- Yoon, Y., Gursoy, D., & Chen, J. S. (2001). Validating a tourism development theory with structural equation modeling. *Tourism Management*, 22(4), 363–372.